

Dagboek van een Gek

(“Is hij verward ...of 'n fantast? ”)

Gogol (1809-1852) – een Oekraïense Rus – kwam uit het gebied dat voorheen Klein-Rusland werd genoemd, het huidige Oekraïne. Zijn ouders bewoonden een klein landgoed in het gouvernement Poltava.

Hij volgde het gymnasium in Nezhin. Hij ging naar Sint-Petersburg om een baan te zoeken bij de overheid. Het jaar daarop publiceerde hij zijn eerste gedicht.

Korte tijd was hij hoogleraar middeleeuwse geschiedenis aan de universiteit van Sint-Petersburg. Dat was geen succes en hij nam zelf ontslag. In 1835 (26jr) legde hij zich volledig toe op het schrijven. Zijn verdere leven zwierf hij rond door Europa. Hij woonde in Parijs en op diverse plaatsen in Rome en hij had last van verschillende kwalen, zoals depressie. Gogol arriveerde in 1848 voor een pelgrimage in Jeruzalem waar hij verlossing zocht voor zijn zonden. Hij werd zwaar teleurgesteld en keerde terug naar Rusland. Uiteindelijk hongerde hij zich dood en raakte in coma. Ten slotte overleed hij in Moskou in 1852 (43jr). Toen zijn kist in de twintigste eeuw werd geopend bleek zijn lichaam er met het hoofd naar beneden in te liggen.

De novelle Het Dagboek (van een Gek, 1835) werd tot een monoloog bewerkt voor het theater, zonder overigens noemenswaardige afwijkingen van het origineel. Acteur Henk van Ulsen verbond voor altijd zijn naam aan deze Gogol-figuur. Zijn vertolking van “dagboek van een gek” was indrukwekkend en beleefde vier reprises in de jaren '65 – '98. Niettemin wagen we het nu een nieuwe variant te presenteren.

Wij voegen aan de titel “Dagboek van een Gek” een subtitel toe: “*Is hij verward....of een fantast*”. Wij stellen die vraag omdat het niet gaat om het afstandelijk bekijken van een vreemd exemplaar van de mens, maar om iemand die misschien wel dichterbij ons staat dan we op het eerste gezicht zouden denken. Zijn we niet allemaal fantasten? Of ooit geweest? Dromend van applaus of een grootse liefde?

Proprietsjin Aksenti Iwanowitsj is een mens van vlees en bloed met herkenbare verlangens en ambities, naar liefde en carrière/status. Maar ergens ontspoord hij in zijn fantasieën over liefde en positie en uit de rails lopend raakt hij los van de realiteit.

We zien een mens zoals u en ik, bevangen door de obsessie van wie hij in wezen wil zijn: een gerespecteerd man, geliefd en gewaardeerd, met macht en invloed. Hij fantaseert daarover en verliest zich in die fantasieën.

Volgens de analytisch psycholoog CG Jung (1875-1961) is het ieders levensopdracht om

zichzelf te verwezenlijken, te worden wie hij of zij in wezen is (zoals uit een eikel een eik kan groeien).

Het Dagboek van een Gek kun je beschouwen als een casestudy van een mens die het pad van deze ‘In-dividuatie’ betreedt en zich vervolgens verwardt in zijn fantasieën en daarbij het zicht op de werkelijkheid verliest. Een werkelijkheid die hem overigens niet goed gezind blijkt – zoals maatschappelijke krachten vaker menselijk streven naar zinvolle levensvervulling weten te smoren in hiërarchie, etiquette en regelgeving, hier met als referentiekader het Rusland van de 19^e eeuw, maar voor de oplettende beschouwer herkenbaar als de altijd aanwezige omstandigheden die maar al te vaak belemmerend werken op iemands streven.

Wij kunnen in zijn groeiende verwardheid de sporen herkennen van onszelf op zoek naar verwezenlijking van onze eigen verlangens. Onze gek of fantast verliest zichzelf totdat hij in een hoge, hemelse vlucht op de bodem van zijn ziel zijn oer-verlangen hervindt(?) Een tragisch einde of het begin van een genezingsproces?

Leo Kuipers maakte zich de ziel eigen van Proprietsjin Aksenti Iwanowitsj en neemt u mee in

zijn fantasie! Jan Snel is zijn muzikale kompaan die emotionele kleuring aan het verhaal geeft op een instrument dat in dezelfde tijd (1830) als de novelle werd ontwikkeld door Wheatstone: de Melodion. Geef u over aan zijn verwardheid en herken dingen van uzelf.....

(Thomas Kok)